20-04-2016

Oponentský posudek

disertační práce **Pavla Kříže: Analýza konstrukčních, statických a proporčních kritérií románských a předrománských rotund.** VUT v Brně 2016, 164 str. textu včetně 79 obr., 61 str. příloh.

Předložená práce je výsledkem mnohaleté badatelské činnosti autora, který se zaměřil na konstrukční problémy rotund. Po „Úvodu"(str. 13-14) následuje kapitola „Současný stav řešené problematiky" s několika podkapitolami (str. 15-41). V subkapitolách „Proporční analýza", „Konstrukční analýza" a „Statická analýza" autor popsal několik postupů různých autorů, z nichž vycházel v další práci. Dobře jsou vystiženy kapitoly 3 a 4 stanovující cíle a metody disertační práce (str. 42-45). Jádrem práce je pátá kapitola „Výsledky disertační práce" (str. 46-145). V subkapitole 5.1. Základní přehled autor na základě literatury popsal historický rámec, v němž se práce pohybuje. Subkapitola 5.1.1. obsahuje soupis rotund zahrnutých do výzkumu a schematické půdorysy některých z nich. Lokalita 5 by měla být nazvána Staré Město u Uherského Hradiště. Analýzy modulu, proporcí nadzemního zdiva a dalších stavebních prvků považuji za autorův přínos. Za důležitý považuji autorův závěr, že historické jednotky jako římská, karolinská nebo langobardská stopa, nebyly při výstavbě běžně používány, stejně tak jako se nepotvrdilo užití jednotného kánonu. Rovněž tak ani tvar apsidy nemůže být považován za chronologické kritérium. Přínosná je i kapitola „Konstrukční analýza" v níž se autor dotkl problematiky základové konstrukce. Zde by snad bylo možno zohlednit poznatek z jiných románských lokalit, že v některých případech byla základová spára vyložena valouny, pro což zatím neexistuje jednoznačné vysvětlení (viz Unger J. a kol.:Pohořelice-Klášterka. Pravěké sídliště, slovanská osada a zaniklá středověká ves. Studie AÚ ČSAV v Brně VIII/2, Praha 1980; Janiš D. a kol.: K nejstarším stavebním dějinám a typologii románského kostela Všech svatých ve Starých Hvězdlicích (okres Vyškov), Archaeologia historica 40/2, 2015, 799-817). Čtenář by jistě uvítal podrobnější popis jednotlivých kroků při zakládání stavby, především praktického vymezení půdorysu za pomoci tehdejších technických možností. Autor se dotkl také nadzemních konstrukcí včetně problematiky lešení, oken, vstupu a zastropení. Zajímavým autorovým přínosem je hypotetická rekonstrukce bednění kopule znojemské rotundy zpracované na základě detailního zaměření. Podařilo se tak interpretovat celou řadu kůlových jamek, k nimž existovaly různé výklady. Analýzou základové spáry došel autor k závěru, že při zakládání objektů nebyla uvažována rozdílná únosnost podloží. V statické analýze se autor dotkl problematiky dřevěné výztuže ve zdivu, kterou vysvětluje jako prvek předcházející statické poruše. Tyto dřevěné prvky ve zdivu by si jistě zasloužily hlubší analýzu, jak na to v poslední době poukázali F. Gabriel a I. Peřina (Stopy dřevěných výztuh v síle zdiva. In: Hrad jako technický problém,

Brno 2011, 68-74). V „Závěru“ (str. 146-149) jsou přehledně shrnuty hlavní výsledky autorovy práce a nastíněny možnosti dalšího bádání.
Sedmá část obsahuje seznam použité literatury, který je zpracován zřejmě podle úzu pracoviště, ale je velmi nepřehledný. Příloha je velmi cenná a obsahuje mnoho důležitých informací, i když pro potřeby dalšího využití by si zasloužila doplnění o další literaturu k jednotlivým objektům.
Téma práce je velmi aktuální a domnívám se, že po stránce stavební autor přinesl mnoho nového a práce splnila stanovený cíl. Zvláště oceňuji autorovo osobní nasazení při dokumentaci jednotlivých rotund. Výsledky práce by si zasloužily publikaci. Například pasáž o konstrukci znojemské rotundy by jistě byla kladně přijata například časopisem Jižní Morava. V této souvislosti se jeví jako velmi potřebné publikovat práce vzniklé na Ústavu pozemního stavitelství VUT a týkající se rekonstrukce raně středověkých staveb. Jedná se o obhájené práce Josefa Kloudy, Lubora Kalouska a nověji i Pavla Kříže, které teprve po publikaci by podstatně přispěly k doplnění problematiky týkající se nejen velkomoravské, ale i románské architektury. Po formální stránce je práce na dostatečné úrovni, i když v ní nacházím celou řadu nedostatků, které jsem upravil tužkou v posuzovaném svazku. Práci doporučuji k obhajobě.

V Brně dne 18. dubna 2016.

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.